

5/11/2008

Σιωπηλός μάρτυρας (1954)

ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗ

ΣΙΩΠΗΛΟΣ ΜΑΡΤΥΡΑΣ - REAR WINDOW

Σκηνοθεσία: Άλφρεντ Χίτσκοκ

Σενάριο: Τζον Μάικλ Χέις

Ηθοποιοί: Τζέιμς Στιούαρτ, Γκρέις Κέλι,
Θέλμα Ρίτερ, Γουέντελ Κόρεϊ

Χώρα: Η.Π.Α. (Έγχρωμο)

Διάρκεια: 112'

Διακρίσεις: - 1955: Υποψήφιο για 4 Όσκαρ
- 1955: Υποψήφιο για Βραβείο
BAFTA
- 1955: Βραβείο καλύτερης ταινίας
Edgar Allan Poe
- 1954: Βραβείο Καλύτερης Ηθοποιού
στην Γκρέις Κέλλι του National
Board of Review, USA

Πρώτη προβολή: Ώρα 8.15 μ.μ.

Δεύτερη προβολή: Ώρα 10.30 μ.μ.

Η κορυφαία ταινία του Χίτσκοκ.

Ένας αξεπέραστος Χίτσκοκ, μια ταινία απαραίτητη.

Παγιδευμένος από ένα σπασμένο πόδι φωτογράφος κατασκοπεύει από το σπίτι του τους γείτονες, έναν εκ των οποίων υποπτεύεται για φόνο...

Όταν κοιτάζεις στον καθρέφτη, βλέπεις γνώριμα πρόσωπα και καταστάσεις. Για τον επαγγελματία "ηδονοβλεψία" Τζέφρις, το παράθυρό του είναι ένα είδος καθρέφτη. Μέσα από αυτό παρακολουθεί τους γείτονες στα απέναντι διαμερίσματα. Βλέπει την κυρία "Μοναχική Καρδιά" να απογοητεύεται κατ'εξακολούθηση σε αποτυχημένα ραντεβού. Παρατηρεί τη "Μις Κορμί" να προσπαθεί να δαμάσει τους υποψήφιους μνηστήρες της. Και ανησυχεί για την τύχη της κυρίας Θόρνγκουολντ, όταν μετά από συνεχείς καυγάδες με τον σύζυγο, εξαφανίζεται. Ταυτόχρονα όμως, είναι σαν να βλέπει τις πιθανές εκδοχές - αντανακλάσεις εξέλιξης της σχέσης του με την αρραβωνιστική του Λίζα. Αν την εγκαταλείψει, ίσως εκείνη καταλήξει σαν τη "Μοναχική Καρδιά" ή τη "Μις Κορμί". Αν ενδώσει και την παντρευτεί φοβάται μήπως καταλήξουν σαν τους Θόρνγκουολντ.

Δεν είναι αντικειμενικός παρατηρητής. Το βλέμμα του επηρεάζεται από τα συναισθήματα και τις σκέψεις του.

Όταν βλέπεις σινεμά, αντικρίζεις γνώριμα πρόσωπα και καταστάσεις. Για εσένα, τον "ερασιτέχνη" θεατή, το κινηματογραφικό πανί είναι ένα είδος καθρέφτη. Και είσαι ανίκανος τόσο να συμμετάσχεις στη δράση, όσο και να την παρακολουθήσεις ουδέτερος: βλέπεις με πυξίδα επιθυμίες, φόβους και ενοχές σου. Μέχρι που στον καθρέφτη υπάρχει κάτι (η καύτρα ενός πούρου στο σκοτάδι) που δεν θα έπρεπε να είναι εκεί ή παύει να υπάρχει κάτι (μια βέρα) που θα έπρεπε να είναι εκεί. Τότε το βλέμμα σου επιστρέφει πίσω. Και γίνεσαι θεατής του εαυτού σου.

ΙΩΑΝΝΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

"ΣΙΝΕΜΑ"

Ταινία - ορόσημο στη φιλομορφία του Χίτσκοκ, εμβληματική και ως προς την έννοια της παρακολούθησης μιας ιστορίας (και άρα μιας ταινίας). Ο φωτορεπόρτερ κ. Τζέφρις, καθηλωμένος με σπασμένο πόδι στην πολυθρόνα του, αναζητά τροφή για τη σκέψη του μέσα από την παρατήρηση των απέναντι διαμερισμάτων.

Η βαρετή καθημερινότητά του συνταράσσεται όταν γίνεται μάρτυρας ενός φόνου. Η μελετημένη ακρίβεια με την οποία το βλέμμα του ηδονοβλεψία κ. Τζέφρις ταυτίζεται με εκείνο του θεατή και η αντίληψη ενός δισδιάστατου κόσμου που γίνεται τρισδιάστατος μόνο μέσα από την ενεργητική εμπλοκή του βλέμματος αποτελούν θεμέλιο λίθο στην κινηματογραφική εμπειρία. Αρετές που κυριαρχούν σ' αυτήν την απίστευτα μοντέρνα ακόμη και σήμερα ταινία του Χίτσκοκ, στην οποία το σασπένς ενορχηστρώνεται πάντοτε με σύμμαχο το θεατή. Οι κοφτερές ατάκες του Τζέιμς Στιούαρτ, η αποσαφήνιση των ορίων ανάμεσα στο φαίνεσθαι και το είναι και η γλαφυρή απεικόνιση ταξικών ρόλων και φύλων εντός ιδιωτικού χώρου αποτυπώνουν την ιδιοφυή υπογραφή του Χίτσκοκ λίγο

πριν από το επίσης αριστουργηματικό "Ο Δεσμώτης του Ιλίγγου" (1958). Ο "Σιωπηλός Μάρτυρας" ήταν υποψήφιος για τέσσερα Όσκαρ (σκηνοθεσίας, σεναρίου, φωτογραφίας και ήχου).

BENIA ΒΕΡΓΟΥ
ΑΘΗΝΟΡΑΜΑ

Ένας φωτορεπόρτερ (Τζέιμς Στιούαρτ) βρίσκεται ακινητοποιημένος, με το πόδι στο γύψο στο σπίτι του στο Μανχάταν, και περνά την ώρα του παρατηρώντας τα παράθυρα της απέναντι πολυκατοικίας, ώσπου γίνεται αυτόπτης μάρτυρας του φόνου που διέπραξε ένας από τους ενοίκους εκεί.

Όπως έχει ήδη αναλυθεί εξαντλητικά σε αμέτρητες μελέτες, η καθήλωση του ήρωα ανταποκρίνεται στην καθήλωση του θεατή μέσα στην κινηματογραφική αίθουσα. Ο Χίτσκοκ δημιουργεί εδώ (ίσως και χωρίς "καθαρή" πρόθεση) ένα απολαυστικό δοκίμιο για τη φύση του κινηματογράφου, που "ακουμπά" στην ηδονοβλεπτική λειτουργία της κάμερας - ματιού, στην "αναγκαιότητα" του κινηματογράφου αλλά και του θεατή να παραβιάζει αυτό που φαινομενικά πρέπει να διατηρηθεί απρόσιτο, "ιδιωτικό". Η "αναπηρία" του ήρωα αναπληρώνεται ακριβώς από την "όξυνση" της προέκτασης της ματιάς του, μέσω της φωτογραφικής κάμερας (μάλιστα στην πορεία της ιστορίας ο Τζέιμς Στιούαρτ περνά από τα απλά κιάλια σε τηλεσκοπικό φακό). Στο τέλος του φιλμ ο ήρωάς μας φαίνεται να έχει γιατρευτεί: τον βλέπουμε αυτή τη φορά με γυρισμένη την πλάτη στα παράθυρα. Ασφαλώς, πρόκειται για ένα πό τα συνηθισμένα ειρωνικά σχόλια του Χίτσκοκ, που γνώριζε πολύ καλά πως αυτού του είδους οι διαστροφές είναι άλλον ισόβιος.

K. ΤΕΡΖΗ
ΑΥΓΗ

Από το 1954 το θρίλερ έχει να συνέλθει και να ξεπεράσει δομικά αλλά και λειτουργικά το θαυμάσιο κονσέρτο του Άλφρεντ Χίτσκοκ. Ο φακός-κλειδαρότρυπα ανιχνεύει με το μικροσκόπιο τις πράξεις των ανθρώπων. Ο Ντέιβιντ Λιντς θα έλεγε αργότερα: "με ενδιαφέρει να δω τι κάνουν οι άνθρωποι". Στην υπερκινητική εποχή που ζούμε, όπου σώματα και καταστάσεις κρατούν όσο ένα τσιγάρο, ο καθηλωμένος φωτογράφος της ταινίας δραπετεύει ράθυμα έξω από το παράθυρό του. Παίρνει τον χρόνο του και κολλά το μάτι στο κλείστρο. Οι εικόνες των ανθρώπων, αν και απόλυτα ρεαλιστικές, διαβαίνουν το κατώφλι της πεζής καθημερινότητας και αποκαλύπτονται σε μια υπερβατική διάσταση. Σε αυτόν

ακριβώς τον χώρο, οι κινήσεις και οι δράσεις μεταφράζονται ανάλογα με τη φαντασία του παρατηρητή. Κατά πλειοψηφία, η φαντασία συγχάζει σε σκοτεινά καταγώγια. Αυτό που βλέπεις δεν είναι ποτέ η πραγματικότητα στο σύνολό της. Είναι ένα κομμάτι της. Ο κίνδυνος έρχεται όταν ο παρατηρητής βλέπει περισσότερα απ' όσα μπορεί να αντέξει. Ο Τζέιμς Στιούαρτ κατασκευάζει τη δική του αλήθεια, ένα σύμπαν από δυνητικά θύματα και θύτες. Το πραγματικό έγκλημα, όμως, κρύβεται κάπου αλλού. Ζει στο περιθώριο της σκέψης. Ο Άλφρεντ Χίτσκοκ κάνει μια ταινία για τη φύση του κινηματογράφου. Την τέχνη της παραπλάνησης. Μια ρώσικη κούκλα, όπου μια ταινία γεννά μια άλλη και η αλήθεια δεν είναι τίποτα άλλο από μια κατασκευή. Αυτό που διαχρονικά η ανθρωπινή φύση, καταδικασμένη στα δεσμά της λογικής, δεν έχει πάψει να φοβάται. Το πιο άμεσο και παράξενο ταξίδι στο άβατο του ανθρώπινου μυαλού.

ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ 3/7/08

ΑΛΦΡΕΝΤ ΧΙΤΣΚΟΚ

Ο Άλφρεντ Χίτσκοκ γεννήθηκε στις 13 Αυγούστου 1899 στο Ιστ Εντ του Λονδίνου. Ο πατέρας του ήταν ένας εξαιρετικά αυταρχικός έμπορος πουλερικών, ο ίδιος όμως επέμενε ότι αυτό από μόνο του δεν ήταν ικανό να εξηγήσει ούτε τον αβγοειδή σωματότυπό του ούτε την ισόβια αποστροφή του προς τ' αυγά.

Οι γονείς του έσπευσαν να τονβάλουν εσωτερικό στο Saint Ignatius College, ένα σκληροπυρηνικό ιησουϊτικό ίδρυμα. Έχοντας πείσει τον εαυτό του ότι θέλει να γίνει μηχανικός γράφτηκε σε ηλικία 16 ετών στη Σχολή Μηχανικής και Ναυσιπλοίας, έπιασε δουλειά στην τηλεγραφική εταιρεία Henley (πολύ γρήγορα μετατέθηκε στο διαφημιστικό τμήμα της), ενώ ταυτόχρονα παρακολουθούσε μαθήματα σχεδίου στη Σχολή Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου του Λονδίνου.

Λίγο αργότερα εγκατέλειψε τη Henley και άρχισε να εικονογραφεί διαλόγους βιβλίων ταινιών για λογαριασμό της αμερικανικής κινηματογραφικής εταιρείας Famous Players - Lasky (της Paramount) που μόλις είχε ανοίξει παράρτημα στο Λονδίνο.

Μέσα σε λίγα χρόνια έγινε σεναριογράφος και βοηθός σκηνοθέτη, ενώ το 1922 πραγματοποίησε το σκηνοθετικό ντεμπούτο του με τον "Αριθμό δεκατρία" μια μικρής διάρκειας ταινία, η οποία δεν ολοκληρώθηκε ποτέ.

Στη διάρκεια των γυρισμάτων γνώρισε την Αλμα Ρέβιλ, μοντέλ και σκριπτ γκερλ. Παντρεύτηκαν τον Δεκέμβριο του 1926. Ο

γάμος τους κράτησε 54 ολόκληρα χρόνια ως το τέλος της ζωής του, παρά τα διαβόητα τσιλιμπουρδίσματα του τα ώριμα δημιουργικά χρόνια του με τις (φαινομενικά μόνο ψυχρές) ξανθές πρωταγωνίστριές του. Δυο χρόνια αργότερα γεννήθηκε η κόρη τους Πατρίτσια, η οποία στη συνέχεια εμφανίστηκε σε τρεις από τις ταινίες του πατέρα της. Το 1925 ξεκίνησε την πρώτη ολοκληρωμένη μεγάλου μήκους ταινία του "Ο κήπος της ηδονής", μια αγγλογερμανική παραγωγή, τα γυρίσματα της οποίας έγιναν στο Μόναχο.

Τα τελευταία χρόνια της ζωής του επέλεξε και επιμελήθηκε διηγήματα τρόμου σε διάφορες λογοτεχνικές ανθολογίες. Το 1980 η βασίλισσα Ελισάβετ της Αγγλίας τον έχρισε Ιππότη του Στέμματος. Στις 28 Απριλίου της ίδιας χρονιάς ο σερ Άλφρεντ Χίτσκοκ πέθανε χωρίς καθόλου σασπένς (χρόνια προβλήματα με την καρδιά και το συκώτι του) στο Μπελ Ερ της Καλιφόρνια.

ΦΙΛΜΟΓΡΑΦΙΑ

Αριθμός δεκατρία (1922), Να τα λες όλα στη γυναίκα σου (1922), The pleasure garden (1925), The Mountain eagle (1926), Ένοικος (1926), Downhill (1927), Easy virtue (1927), The Ring (1927), Η Γυναίκα του αγρότη (1928), Champagne (1928), Εκβιασμός (πρώτη ομιλούσα ταινία, 1929), The Manxman (1929), Elstree calling (1930), Juno and the paycock (1930), Murder! (1930), The skin game (1931), Number seventeen (1932), Rich and strange (1932), Strauss's great waltz (1934), Ο άνθρωπος που γνώριζε πολλά (1934), Τα 39 σκαλοπάτια (1935), Sabotage (1936), Ο μυστικός πράκτορας (1936), Young and innocent (1937), Η εξαφάνιση της Κυρίας (1938), Η Ταβέρνα της Τζαμάικα (1939), The house across the bay (1940), Ρεβέκα (1940), Πολεμικός ανταποκριτής (1940), Mr and Mrs Smith (1941), Suspicion (1941), Σαμποτέρ (1942), Το χέρι που σκοτώνει (1943), Σωστική λέμβος (1943), Spellbound (1945), Νοτόριους (1946), Η θηλιά (1948), The Paradine case (1948), Στον αστερισμό του Αιγόκερω (1949), Stage fright (1950), Strangers on a train (1951), Εξομολόγηση (1952), Τηλεφωνήσατε ασφάλεια αμέσως δράσεως (1954), Σιωπηλός μάρτυς (1954), Το κυνήγι του κλέφτη (1955), Ποιος σκότωσε τον Χάρι (1956), Ο άνθρωπος που γνώριζε πολλά (1956), The wrong man (1956), Δεκατρία εγκλήματα ζητούν ένοχο (1957), Δεσμώτης του ιλίγγου (1958), Στη σκιά των τεσσάρων γιγάντων (1959), The gazebo (1959), Ψυχώ (1960), Τα πουλιά (1963), Μάρνι (1964), Σχισμένο παραπέτασμα (1966), Τοπάζ (1969), Φρενίτις (1972), Οικογενειακή συνωμοσία (1976).